

مطالعه بالینی و آزمایشگاهی جهت تعیین میزان فراوانی پیلونفربیت در گاوهای ارجاعی

به کشتارگاههای اطراف تهران

دکتر محمدجیم حاجی‌گلائی^۱ دکتر فریدون نورمحمدزاده^۲ دکتر عبده‌الحمد حسنی‌طباطبایی^۳

مواد و روش کار

در این بررسی که از خرداد تا اسفند ۱۳۷۷ بر روی گاوهای ارجاعی به کشتارگاههای اطراف تهران (زیارت و قائم شهریار) صورت گرفت، مجموعاً ۴۰۵ رأس گاو مورد مطالعه قرار گرفتند که ۳۴۱ رأس گاو ماده (۲۷۰ رأس بالای ۲ سال و ۷۱ رأس زیر ۲ سال) و ۶۴ رأس گاو نر بودند. معاینه بالینی شامل بازرسی قسمتهای مختلف دستگاه ادراری (کلیه، حالبها، مثانه و پیشابرآه) از طریق راست روده و اخذ درجه حرارت قبل از کشتار بود که بهمکلت عدم امکان مقیدکردن گاوهای نزد معاینهات قبل از کشتار فقط به گاوهای ماده محدود می‌شد. گاوهای ماده به دو گروه بالای دوسال (گاوهایی که حداقل یکبار زایمان داشتند) و یا زین دوسال (گاوهایی که اصلًا زایمان نداشتن) تقسیم شدند. بعد از کشتار نمونه ادرار به میزان ۱۰ سی سی بصورت استریل و با استفاده از سرنگ یکبار مصرف از مثانه اخذ می‌گردید. کلیه‌ها از نظر چسبندگی، اندازه و ضایعات ظاهری مورد بررسی قرار می‌گرفتند. سپس با ایجاد برشهایی در لوبهای مختلف آن، تغییرات کورتکس و مدولای برسی می‌شد. از هر چفت کلیه، نمونه‌های بافتی شامل کورتکس و مدولای تهیه و در درون ظروف حاوی فرمالین قرار داده می‌شدند. کلیه‌های حذفی پس از تهیه نمونه بافتی جهت کشت میکروبی، به طور کامل به بخش میکروبشناسی دانشکده دامپزشکی تهران منتقل می‌گردید. در آزمایشگاه از هر نمونه ادرار و کلیه‌های حذفی کشت تهیه و در انکوباتور ۳۷ درجه سانتیگراد قرار داده می‌شدند و بعد از ۲۴–۴۸ ساعت خصوصیات ظاهری کلیه‌های میکروبی مورد ارزیابی قرار می‌گرفت و از هر کلیه یک اسلاید به روش گرم رنگ آمیزی می‌گردید. جهت تشخیص نهایی گونه باکتریهای جدنشده از آزمایش‌های بیوشیمیایی مناسب استفاده می‌گردد (۴، ۸). از نمونه کلیه گاوهایی که کشت ادرار و یا کشت کلیه آنها مثبت یا کشت ادرار و کلیه منفی ولی کلیه دارای ضایعه ماکروسکوپی بود، مقاطعه هیستوپاتولوژی تهیه و با استفاده از روش استاندارد رنگ آمیزی H&E رنگ می‌شدند (۱۵). نمونه‌های ادرار بعد از کشت به آزمایشگاه مجمعن خدمات درمانی شرکت سهامی فولاد ارسل می‌گردید. در آزمایشگاه ادرار از نظر وضعیت ظاهری، وزن مخصوص و آزمایشات شیمیایی با استفاده از نوار ادراری مورد ارزیابی قرار می‌گرفت. سپس از رسوب حاصل از سانتریفیوژ ادرار لام مرتبط تهیه و با استفاده از میکروسکوب نوری از نظر وجود سیلندر، بلور، گلوبولهای سفید و قرمز و سلولهای اپیتیلیال ارزیابی می‌شد. نمونه‌هایی که حاوی پروتئین بودند جهت تأیید وجود پروتئین در ادرار با اضافه نمودن چند قطره اسید سولفوسالیسیلیک مجدد بررسی می‌شدند.

نتایج

از مجموع ۴۰۵ رأس گاو مورد بررسی، تنها یک رأس گاو ماده بالای دوسال، مبتلا به پیلونفربیت بود. کلیه چپ مبتلا و در بازرسی از طریق راست روده، لوپولاسیون آن غیرطبیعی ولی فاقد هر گونه چسبندگی بود. بقیه قسمتهای دستگاه ادراری (حالبها، مثانه و پیشابرآه) طبیعی بودند. درجه حرارت بدن گاو

(۱) گروه آموزشی علوم درمانگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز - ایران.

(۲) گروه آموزشی علوم درمانگاهی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، تهران - ایران.

(۳) گروه آموزشی پاتولوژی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، تهران - ایران.

(۴) گروه آموزشی میکروبیولوژی دانشکده دامپزشکی دانشگاه تهران، تهران - ایران.

مجله دانشکده دامپزشکی، دانشگاه تهران، دوره ۵۶، شماره ۲، ۱۲۳-۱۲۵، (۱۳۸۰)

در این مطالعه که به منظور بررسی میزان فراوانی پیلونفربیت انجام گرفت، تعداد ۴۰۵ رأس گاو مورد معاینه بالینی و آزمایشگاهی قرار گرفتند. در بررسیهای هیستوپاتولوژی یک مورد پیلونفربیت تشخیص داده شد که در کشت ادرار و کلیه اشربیشاکولی (*E. coli*) جدا شد. در آزمایش ادرار، وزن مخصوص ادرار ۱۰/۳۲ آن ۶ بود. در آزمایش میکروسکوپیک ادرار ۳۰ تا ۴۰ عدد گلوبولهای سفید و ۸ تا ۱۰ عدد گلوبول قرمز در هر میزان زیاد، کست گرانولار و توهدهای گلوبولهای سفید نیز مشاهده گردید. واژمهای کلیدی: گاو، پیلونفربیت، کشتارگاه.

التهاب باکتریایی کلیه و لگنجه را پیلونفربیت می‌نامند که بالارونده بوده و در اغلب موارد اثر پیشرفت و توسعه عفونتهای باکتریایی قسمتهای پایین دستگاه ادراری ایجاد می‌شود (۱۸، ۱۷، ۹، ۱۰، ۲). این بیماری ندرتاً ممکن است در اثر عفونتهای باکتریایی پایین رونده که منشا خونی دارند و شروع آن در بخش قشری کلیه می‌باشد ایجاد شود ولی مبتدا اولین عامل ایجادکننده آن عفونتهای باکتریایی بالارونده می‌باشد (۲۱، ۹، ۱۷).

عامل اختصاصی پیلونفربیت در گاو باکتریایی هستند که در گروه کورینه باکتریوم رناله (*Corynebacterium renale group*) قرار دارند (۱۶، ۱۷، ۲۱) که دارای حلماقل سه سروتیپ به نامهای کورینه باکتریوم رناله (I)، (C. renale, Type I) و کورینه باکتریوم پیلوزوم (C. pilosum, Type II) و کورینه باکتریوم سیستیتیسیدس (C. cystitidis, Type III) می‌باشد (۲۱ و ۱۶). علاوه بر اینها باکتریهای دیگری نیز باعث عفونت قسمتهای پایین دستگاه ادراری و متعاقب آن پیلونفربیت می‌شوند باکتریهای مانند *E. coli* (۲، ۳، ۷، ۹، ۱۰، ۱۷، ۱۸، ۲۱)، اکتینومایس (اکتینومایس باکتریوم) پیوزن (۱۸)، استافیلکوک (۱۷، ۱۸)، کورینه باکتریوم پزودوتبرکولوزیس (۱۸)، استریتوکوک (۱۷)، ۲، ۹، ۱۱)، پزودوموناس (۲۳، ۳، ۱۰ و پرتوتیوس (۱۰) از گاوهای مبتلا به پیلونفربیت جدا شده‌اند. ممکن است یکی از عوامل فوق یا ترکیبی از چند عامل در ایجاد بیماری نقش داشته باشد.

باکتریهای مولد پیلونفربیت در مجاور ادراری دامهای به ظاهر سالم نیز یافت می‌شوند (۱۸، ۲۰، ۱۱، ۱۷، ۱۶). یکی از مکانیسمهای دفعی دستگاه ادراری در برایر عفونتهای باکتریایی و کلونیزهای آنها، کنتمشدن سلولهای اپیتلیال بالغ و دفع این سلولها و به همراه آنها باکتریها از طریق ادرار است (۱۰). پس جهت ایجاد بیماری احتیاج به یکسری عوامل مستعدکننده دارد که این عوامل باعث توقف ادرار می‌شوند (۱۸، ۱۰، ۲). عواملی از قبیل سنتگاهی ادراری، آبستنی سنگین (۱۸، ۱۷، ۱۰)، ضایعات شبه‌بولیپی در پیشابرآه (۲۰)، هیپرتروفی پروستات (۱۹) و ناهنجاریهای مادرزادی کانال دفران (۲۲) باعث توقف نسبی یا کامل ادرار می‌شوند. آسیبهاهای فیزیکی قسمتهای پایین دستگاه ادراری مانند سخت‌زایی، فلچ مثانه و سوندزدن، شرایط را برای بروز بیماری فراهم می‌نمایند (۲۱ و ۱۷). در این بررسی کوشش شده است تا میزان فراوانی پیلونفربیت در گاوهای ارجاعی به کشتارگاههای اطراف تهران مشخص شود و نتایج حاصل از معاینه بالینی و آزمایشگاهی دامهای مبتلا به پیلونفربیت مورد ارزیابی قرار گیرد.

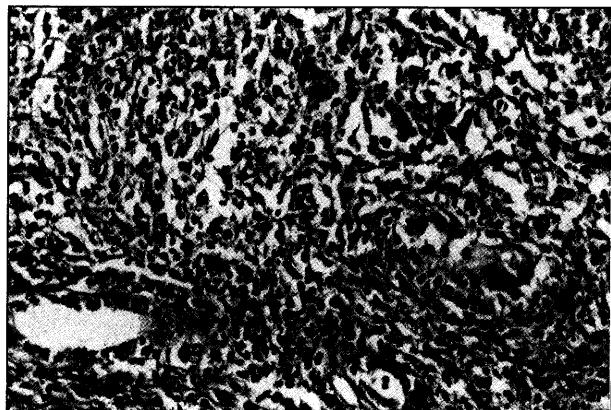

گرفت، فراوانی بیماری در گلهای مختلف بین ۱۱۶/۰-۳/۱ درصد گزارش گردید. فقط در یک گله میزان فراوانی بیماری ۶/۴ درصد بوده که مؤلفین این اختلاف از نظر فراوانی در بین مناطق مختلف را به اختلاف در نحوه مدیریت نسبت دادند (۱۴). در مطالعه حاضر میزان فراوانی پیلوفریت ۲۵/۰ درصد بوده است که با گزارشات سایر محققان همخوانی دارد.

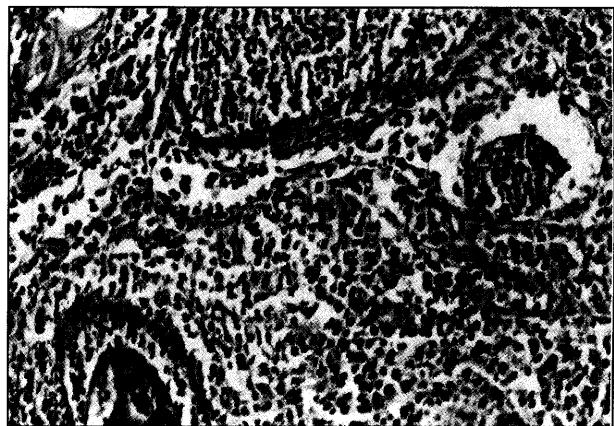
بیماری در هر سنی رخ می‌دهد ولی گاوها بندرت قبل از بلوغ مبتلا می‌شوند (۱۴). یک یا هر دو کلیه مبتلا می‌شوند و اعتقاد بر این است که به دلیل کوتاه‌تری‌دن حالت چپ نسبت به حالت راست، کلیه چپ نسبت به کلیه راست حساس‌تر می‌باشد (۷). گاوها ماده به دلیل کوتاه و فراخ‌بودن پیش‌ابراه از دامهای نر حساس‌ترند (۱۵، ۱۷، ۲). در گاوها ماده بیشترین میزان فراوانی بیماری در ابتدای شیرواری اتفاق می‌افتد و آنها بیکاری که مسن‌تر هستند بیشتر در معرض خطر قرار دارند (۳). در بررسی *Markusfeild* در سال ۱۹۸۹ میزان یا بیشتر انجام داده‌اند، بیشتر در معرض خطر قرار دارند (۱۴). همچنین در بررسی *Monaghan & Hannan* در سال ۱۹۸۳ نتایجی گاوها بیکاری که مبتلا به پیلوفریت بودند ماده و بالای دو سال سن داشتند (۱۵). در مطالعه حاضر نیز گاو مبتلا به پیلوفریت، ماده و بالای دو سال بوده و کلیه چپ آن مبتلا بوده است.

نشانه‌های درمانگاهی در پیلوفریت به دو شکل حاد و مزمن است که در شکل حاد تب، بی‌اشتهاای، دل درد و دفع ادرار به شکل دردناک (استرنگوری) وجود دارد ولی در شکل مزمن کاهش وزن بدن، کاهش تولید، اسهال و پلی اوری وجود دارد (۵، ۷، ۱۲، ۱۸، ۱۹، ۲۱). اگر در طرفی باشد و یا کلیه چپ مبتلا باشد در ملامسه از طریق راست روده، کلیه بزرگ، دردناک و فاقد لوبولاسیون است (۱۲، ۱۸، ۱۹، ۲۱)، و کلیه راست اگر به اندازه کافی بزرگ شده باشد قابل لمس می‌باشد (۱۶ و ۲). در بررسی *Rebhun* و همکاران در سال ۱۹۸۴ از میان ۱۵ رأس گاو مبتلا به پیلوفریت در ۸ رأس، کلیه بزرگ و در ملامسه از طریق راست روده، بزرگی کلیه مشخص بود (۱۹). با توجه به اینکه درجه حرارت طبیعی در گاو ۳۷/۸-۳۹/۲ درجه سانتیگراد (۱۲) می‌باشد، می‌توان گفت که درجه حرارت دام مبتلا به پیلوفریت بیشتر از حد طبیعی بوده است. هر چند که این اختلاف درجه حرارت زیاد نبوده ولی از آنجایی که نمونه گیریها در صحیح زود انجام می‌گرفت، قابل تأمل بوده و نمی‌توان آن را انعکاسی از بالا بودن درجه حرارت محیط پنداشت. در بررسی کلیه از طریق راست روده لوبولاسیون آن غیرطبیعی ولی بزرگی کلیه محسوس نبوده است.

هر چند که عامل اختصاصی پیلوفریت گاو، باکتریهای گروه کورینه باکتریوم رناله هستند ولی تصور بر این است که از میان موارد بیماری در اثر این باکتریها کاسته شده در حالی که پیلوفریت ناشی از باکتریهای گرم منفی بیشتر دیده می‌شود و دلیل آن را منسخشدن اخذ نمونه ادرار از طریق سوندزدن بهمنظور مشخص نمودن کتون‌بادی در ادرار می‌دانند (۲۰، ۱۲، ۱۸، ۱۹). در بررسی *Rebhun* و همکاران در سال ۱۹۸۴ از کشت ادرار ۱۵ رأس گاو مبتلا به پیلوفریت در ۶ مورد کورینه باکتریوم رناله و در ۹ مورد اشريشیاکولی (*E. coli*) (۱۹). در پیلوفریت، تغییرات مشخصی در تابلوی خونی دامهای بیمار ایجاد نمی‌شود و تابلوی خونی ارزش تشخیصی ندارد (۱۴). ادرار دامهای مبتلا کدر می‌باشد. در مراحل ابتدایی بیماری، ادرار به طور متناسب خون‌آلود ولی در مراحل انتهایی به طور دائم خون‌آلود می‌باشد (۲). در آزمایش میکروسکوپی ادرار گلبول قرمز، گلبول سفید، سلولهای اپیتلیال، باکتری و سیلندرهای لکوستی دیده می‌شود (۲۲، ۲۱، ۱۸، ۲۱، ۵). از نوارهای ادراری جهت مشخص نمودن خون و پرتوئین در ادرار استفاده می‌شود. دامهای مبتلا پرتوئینوزی و هماتوری دارند (۲۱، ۲۲، ۱۸، ۲۱، ۷، ۵). در بررسی *Rebhun* و همکاران در سال ۱۹۸۴ از ۱۵ رأس گاو مبتلا به پیلوفریت، همه مبتلا به پیوری و هماتوری بودند، در ۱۴ مورد پرتوئینوری وجود داشت و در ۱۲ مورد باکتری در ادرار مشاهده شد (۱۹). *Hayashi* و همکاران در سال ۱۹۹۴ در آزمایش ادرار یک رأس گاو میش مبتلا به پیلوفریت، ۵-۷ عدد گلبول سفید، ۱۲-۷ عدد گلبول قرمز و

تصویر ۱ - نفوذ چرك و نوتروفيلها در فضای بينابيني و داخل لوله‌های ادراري (کست لکوستي) و قسمت مرکزي کلية به همراه نکروز بافت پوششي لوله‌های ادراري (بزرگنمایي ۱۰۲۴).

تصویر ۲ - نفوذ چرك و نوتروفيل در فضای بينابيني و داخل لوله‌های ادراري (کست لکوستي) به همراه نکروز سلولهای پوششي ديواره لوله‌های ادراري (بزرگنمایي ۴۸۸).

مورد نظر ۳۹/۵°C بوده است. در کشت ادرار و کلیه، *E. coli* جدا گردید. وزن مخصوص ادرار ۱/۰۳۲ pH آن ۶ و در آزمایش ادرار با استفاده از نوار ادراری، پروتئین +۳، گلوكز ۱۱ و حون ۳۰ بوده است. در آزمایش میکروسکوپیک ادرار ۳۰-۴۰ عدد گلبول سفید، ۸-۱۰ عدد گلبول قرمز و ۱۵-۲۰ عدد سلول اپیتلیال در هر میدان میکروسکوپی با بزرگنمایي بالا دیده شد. علاوه‌بر این باکتری به میزان زیاد، سیلندر گرانوله و توده‌های گلوبولهای سفید نيز وجود داشت. بافت‌های هیستوپاتولوژي که تشخيص قطعی بر پایه آن استوار گشت، شامل نفوذ چرك و نوتروفيلها در فضای بينابيني و داخل لوله‌های ادراري (سیلندر لکوستي) به همراه نکروز سلولهای پوششي لوله‌های ادراري بود (تصاویر ۱ و ۲).

بحث

در یک بررسی کشتارگاهی که توسط *Monaghan & Hannan* در سال ۱۹۸۳ صورت گرفت میزان فراوانی پیلوفریت، ۰/۲ درصد گزارش شد (۱۵). در مطالعه کشتارگاهی دیگری که توسط *Marcato* در سال ۱۹۹۰ صورت گرفت، میزان فراوانی پیلوفریت ۰/۴۶ درصد گزارش گردید و از مجموع ۱۵۰۰ رأس گاو کشتاری مورد مطالعه، ۷ رأس مبتلا به پیلوفریت بودند (۱۳). همچنین در مطالعه‌ای که توسط *Markusfeild* در سال ۱۹۸۹ صورت

پیلونفریت مبتلا گشتند. خطر نسبی گاوهایی که ادرار آنها قلیایی می‌باشد در مقایسه با گاوهایی که ادرار آنها اسیدی است ۲/۳ می‌باشد (۱۴). pH به عنوان یک فاکتور مهم در بیماری‌زایی پیلونفریت در اثر کورینه‌باکتریوم رناله مطرح می‌باشد. چسبیدن کورینه‌باکتریوم دستگاه ادراری به وجود پریزیاپلی (pili) در پیکره باکتری و pH ادرار وابسته است (۲۱، ۲۰، ۲). نشان داده شده که در pH بالای ۷/۶، نسبت باکتریهای واحد پیلی که به اپیتلیوم مثانه می‌چسبند بسیار بالاست و در pH پاییتر از ۶/۸ این میزان بهطور معنی‌داری کم می‌شود (۲).

References

- Altmaier, K.R., Sherman, D.M., Schelling, S.H., Richard, D., Fister, R.D. and Lamb, C.R. (1994): Osteomyelitis and disseminated infection caused by corynebacterium renale in a goat. JAVMA. 204, 934-937.
- Andrew, A.H., Blowey, R.W. and Boyd, H. (1992): Bovine Medicine Disease and Husbandry of Cattle. 1st ed. Blackwell Scientific publications, Oxford, London, pp: 560-561.
- Carlton, W.W. and McGavin, M.D. (1995): Thomson's Special Veterinary Pathology 2nd ed. Mosby, Philadelphia, pp: 234-236.
- Carter, G.R. and Chengappa, M.M. (1991): Essentials of Bacteriology and Mycology. 4th ed. Lea & Febiger, Philadelphia, pp: 120-125.
- Divers, T.L., Growell, W.A., Duncan, J.A. and Whitlock, R.H. (1982): Acute renal disease in cattle: A retrospective study of 22 cases. JAVMA. 181: 694-699.
- Fatihi, M.Y. and Addo, P.B. (1991): Isolation of corynebacterium renale from slaughtered cattle at the Zaria abattoir in Nigerria. Revue Elev Med. Vet. Paystrop. 44: 160-161.
- Hayashi, H., Biller, D.S., Rings, M.D. and Miyabayashi, T. (1994): Ultrasonographic diagnosis of pyelonephritis in a cow. JAVMA. 205: 736-738.
- Holt, J.G., Krieg, N.R., Sneath, P.H.A., Staley, J.T. and Syasnry, T.W. (1993): Bergey's Manual of Determinative Bacteriology. 6th ed. Williams & Wilkins. London, pp: 592-594.
- Jones, J.C. and Hunt, R.D. (1997): Veterinary Pathology, 6th ed. Williams & Wilkins. London, Philadelphia, pp: 245-277.
- Jubb, K.V.F., Kennedy, P.C. and Palmer, N. (1993): Pathology of Domestic Animal. 4th ed. Volume 2 Academic press, Inc. London, pp: 511-514.
- Kaneko, J.J. (1989): Clinical Biochemistry of Domestic Animals. 4th ed. Academic press, Inc, London, pp: 516-524.
- Kelly, W.R. (1984): Veterinary Clinical Diagnosis. 3rd ed. Bailliere Tindall, London, pp: 26-33.
- Marcato, P.S. and Bettini, G. (1990): Kindney disease found in cows at meat inspection. Praxis - Veterinaria Milano, 11: 3, 26-29.
- Markusfeild, O., Nahari, N., Kessner, D. and Adler, H. (1989): Observation on bovine pyelonephritis. Br. Vet. J. 145, 573-579.
- Monaghan, M.L.M. and Hannan, J. (1983): Abattoir survey of bovine kidney disease, Vet. Rec. 113: 55-57.
- Quinn, P.J., Carter, M.E., Markey, B. and Carter, G.R. (1994): Clinical Veterinary Microbiology. 1st ed Wolf, London, pp: 134-144.
- Radostits, D.M., Blood, D.C. and Gay, C.C. (1994): Veterinary Medicine. 8th ed. Baillier & Tindall, London, Philadelphia, pp: 646-648, 447.
- Rebhun, W.C. (1994): Disease of Dairy Cattle. 1st ed. Williams & Wilkins. Hongkong, London, pp: 356-359.
- Rebhun, W.C., Dill, S.G., Perdrizer, J.A. and Hatfield, C.E. (1984): Pyelonephritis in cows: 15 cases. JAVMA. 194: 953-955.
- Sheldon, I.M. (1995): Suspected venereal spread of corynebacterium renale. Vet. Rec. 137, 100.
- Smith, P.B. (1994): Large Animal Internal Medicine, 2nd ed. Mosby, New York, pp: 190-209, 990-993.
- Tyler, J.W., Smith, B.P. and Irvine, J. (1991): Hydronephrosis and pyelonephritis associated with an anomalous vas deferens in a bull. JAVMA, 198: 871-872.
- Wallace, M.L.L., Bounchard, G., Nicholson, W., Turk, J. and Sweeney, C.L. (1990): Polypoid cystitis, pyelonephritis and obstructive uropathy in cow. JAVMA, 197: 1181-1183.

A clinical and paraclinical study of the prevalence of pyelonephritis in cattle slaughtered at Tehran province abattoirs

Haji Hajikolaei, M.R.¹, Nourmohammadzadeh, F.², Sassani, F.³, Zahraei Salehi, T.⁴, Hassani Tabatabaei, A.²

¹Department of Clinical Sciences, Faculty of Veterinary Medicine, Shahid Chamran Ahvaz University, Ahvaz-Iran. ²Department of Clinical Sciences, Faculty of Veterinary Medicine, Tehran University, Tehran-Iran.

³Department of Pathology, Faculty of Veterinary Medicine, Tehran University, Tehran-Iran. ⁴Department of Microbiology, Faculty of Veterinary Medicine, Tehran University, Tehran-Iran.

In order to indicate the prevalence of pyelonephritis in cattle slaughtered at Tehran province abattoires, 405 cattle were examined clinically and paraclinically. Histopathological study showed that one case suffered from pyelonephritis and in bacterial culture, *E. coli* was isolated from both urine and renal tissue samples. Specific gravity of the urine sample was 1.032, pH was 6 and in microscopic examination WBC and RBC counts were 30-40 and 8-10 respectively, in high power field. Many bacteria, granular casts and WBC clumps were also seen.

Key words : Cattle, Pyelonephritis, Abattoir.

